List 2. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. januarija 1879.

Obseg: Torbica podukov mladim gospodarjem, ki pričnó kmetovati. — Gospodarske skušnje. — Razglas konjerejcem Kranjskim. — Kaj storiti, če je kravi po kaki bolezni vime trdo postalo. — Zapisnik 43. odborove seje Matice slovenske 18. decembra. — Jezikoslovne opazke. — Slovansko književstvo. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Torbica podukov mladim gospodarjem, ki pričnó kmetovati.

Po spisu C. Schütza, popotnega kmetijskega učitelja na Koroškem.

Žalostne skušnje nam kažejo, da, če mlad ali stareji človek brez vednosti začne gospodariti, zabrede v take pomote, iz katerih se včasih z najboljo voljo ne more več izmotati. Jaz sam sem taka nesrečna gospodarstva videl, zato mislim, da pravo zadenem, če mladim gospodarjem nekoliko nauka podam, da se ognejo nesrečnemu kmetovanju. Morebiti si tudi kak stareji gospodar iz teh naukov posname kak koristen opomin.

Prvo, kar morem na srce položiti začetniku gospodarstva, je to, da dobro prevdari, koliko ima kapitala. En del kapitala ali premoženja leži v zemlji, katero poseda gospodar, in pa v gospodarstvu potrebnih poslopij — to je zemljiški kapital; — drugi del premoženja mora pa gospodar v rokah imeti za to, da si omisli živino, gospodarsko orodje, semena, živinsko krmo, gnoj, in pa da si pridrži še toliko gotovega denarja, kolikor ga potrebuje za druge potrebščine v prvem gospodarskem letu, na pr. za davke, plačila delavcev, asekuranco, živež itd. Razen tega mora še nekoliko denarja na strani imeti za neprevidene nesreče po toči, če mu živine kaj pogine itd. Ta — drugi del — kapitala se imenuje gospodarstveni kapital. Prvi pregrešek mladih gospodarjev je večidel ta, da prenizko cenijo gospodarstveni kapital, potem pa, ker jim denarja zmanjka, v dolgove zabredejo, iz katerih se težko izkopljejo ali pa celó ne.

Res je, da se ne dá natanko znesek gospodarstvenega kapitala določiti, kajti to je odvisno od marsikakih okolščin; vsakako pa vendar vidi gospodar pred seboj nekatere potrebščine.

V tem, če začetnik nima denarja za gospodarske potrebščine leži največa nevarnost za neskušenega gospodarja. Zato naj mu veljajo sledeča vodila:

1. Bolje je, če nima gospodar precej denarja za gospodarstvo, da v najem (štant) vzame kako večje posestvo, kakor pa da manjše posestvo kupi in za to potrosi celi svoj kapital, da mu potem nič denarjev v rokah ne ostane in kmalu na kant pride.

2. Nespametno je, če kdo pri nastopu gospodarstva začne zidati poslopja, katera mu niso neobhodno potrebna. Uže marsikdo, ki je velika in lepa poslopja si zidal, se je s tem pregnal in kmalu onemogel; zidal je tak gospodar ne za se, ampak za druge. Star pregovor pravi: „norci zidajo hiše, pametni ljudje pa stanujejo v njih.“

3. Ravno tako nespametno je o nastopu kakega gospodarstva nakupiti si precej dragih mašin in orodja. Večidel pride tako orodje med staro ropotijo zato, ker ni bilo pametno izbrano, ali ker ga mladi gospodar ni umel rabiti, ali ker sploh dotičnemu gospodarstvu ni primerno.

Najmanj škode bode mladi gospodar trpel, če dobro prevdari, kaj in koliko mu je pri gospodarstvu neobhodno potrebno; če ne, zaide v navadno napako neskušenih ljudí, ki mislijo, da vse bolj vedó memo druzih, vsacega obirajo, sebe same pa za nezmotljive imajo. Bolj pametno ravná mladi gospodar, če gleda na sosede, o katerih je znano, da dobro gospodarijo, si pri svojem gospodarstvu opomorejo, in po njihovih zgledih tudi on kmetuje. Še le potem, ko se je o gospodarstvu bolje izpametoval in marsikaj skusil, je pravi čas, da staro in slabejo robo zamenja z novo in boljo. Potem bo njegov zgled tudi sosede njegove napotil na umnejše in koristnejše kmetovanje.

Ko je mladi gospodar nastopil kmetovanje, naj prvo skrb obrne na gnoj, ki se po pravici imenuje „duša“ kmetijstva. Dokler nima obilnega gospodarstvenega kapitala, naj pa nikar ne misli na nakup tako imenovanega umetnega gnoja, ampak skrbí naj, da bo domá dobil gnoja, kolikor ga potrebuje. Prvo skrb naj obrne na gnojnico, da mu od tega najboljega gnojiva nobena kaplja po nemarnosti ne odteče. Naprava dobre in trdne jame, kamor naj se odteka gnojnica, bodi mu zato prva skrb. Zraven tega naj skrbi mladi gospodar, da se mu ne pogubí nič pepela, ki je izvrstni gnoj senožetim; tudi kosti naj pridno nabira; potem pa brž skrbí za kùp mešanega gnoja (komposta), ki se najbolje naredí poleg gnojnične jame. Mešani gnoj se imenuje zato, ker obstaja iz mnogovrstne sodrge, katero umni kmetovalec na kup spravlja, na priliko, smetí z dvorišča, poda in drvarnice, cestno blato, plevel, nanošena prst, kri, drobne kostí itd. Jako koristno je tudi, če gospodar mešanemu gnoju prideva človeško blato (katerega vrednost od enega človeka na leto in dan znaša 4 gld.) konjski in pa svinjski gnoj, katera sama se ne prilegata dobro polju. Po tem načinu se dá vsako leto velik kup komposta napraviti, ki, če se večkrat polije z gnojnico in enkrat ali dvakrat med letom premeša, je po

sebno izvrsten gnoj travnikom. Za polje je pa mešani gnoj zato manj pripraven, ker se z njim lahko plevel zaseje.

Če je gospodar tako svojo skrb obrnil na travnike, mu ne bo klaje za živino manjkalo; obilna in dobra klaja pa je glavni pogoj koristne živinoreje. Od tega pa, kaj in koliko se živini krme poklada, je odvisno to, da gospodar več ali manj boljega ali slabejega gnoja pridela. Dalje naj pa gospodar vé tudi to, da se gnoj rodoviten le potem obdrží, če trdno na kupu leží, je zmirom vlažen in če ne plesnije. To pa, da iz gnoja ne izpuhtijo tečni gazi, se ubrani s tem, da se na gnoj nekoliko prsti ali pa zmletega gipsa nasuje.

Kedar gospodar gnoj na polje izvozi, naj ga, kakor hitro je mogoče, podorje ali pa vsaj s prstjo pokrije.

Če se pomisli, da stroški pri napravi gnoja za cent 20–30 krajcarjev ali še več znašajo, in da se od odraščenega goveda leto in dan pridela okoli 200 centov gnoja, ter da te stroške mora njiva poplačati s tem, kar se na njej pridela, je pač jasno kot beli dan, kako treba je, da gospodar vso svojo skrb obrne na pripravljanje gnoja.

To vse spada v umno živinorejo. Ni pa vsak umen živinorejec, ki ima poln hlev živine. Le tistemu gospodarju gre ime živinorejca, ki vé, kaj hoče doseči, in izbira prave poti, da ta cilj doseže.*) Vsak drug, čegar glavna skrb je le to, da se mu živina vsako leto ubreji, ne zasluži imena živinorejca, ampak le ime govedarja.

Konec mojih besedí je pa ta, da umni gospodar mora biti dober računar, ki z mero in vago v rokah zapisuje vse dogodke v hiši in na dvorišči, na polji in v hlevu, vse dohodke in stroške marljivo zaznamuje, prevdarja in pretehtuje vse, da koncem leta natanko vé, kaj je čez leto dosegel, zakaj se mu je ena reč dobro posrečila, druga pa škodo prizadela.

Po vsem tem pride sam do spoznanja, ali je gledé na svoje razmere prav gospodaril ali da mu je treba gospodarstvo predrugačiti.

Taki misleči in mirno prevdarjajoči gospodarji, ki se nikoli ne prenaglijo, iščejo in najdejo dobrih podučnih knjig in časnikov; tudi pristopijo kot udje k družbam kmetijskim, ki jim pojasnijo marsikaj, kar še sami ne vedó, in tako stopajo prevdarno z zahtevami novega časa naprej. Taki gospodarji ne pridejo nikoli na kant!

Gospodarske skušnje.

* *Kako predenico na senožetih pokončati.* Nasvetuje se zoper to nadlogo marsikaj, al pomaga malo kaj. Po novejših skušnjah je neki najbolje, če se predenica požanje ali pokosi, potem pa tisti kraji, kjer predenica stojí, prekopajo. Če je detelja že precej velika — kajti takrat se najbolj zapazi ta nadloga — potem se mora pokositi, predno se zemlja tam razkopava. Ni pa koristno tako razkopane kraje koj z novim deteljnim semenom obsejati, ampak bolje je s setvijo vsaj kake 4 tedne čakati. Na takem mestu novo seme bolje obrodi in gospodar si mora gotov biti, da je predenico pokončal. Če pa tega ne storí, potem je mogoče, da nekatere nitke nadležne predenice niso še vsahnile in da nove deteljne rastlinice zopet zapredó. — Na te skušnje se opira celó policijski ukaz okrajne gosposke Engenske na Saksonskem, po katerem se ne sme na deteljša, ker je predenica bila izkopana, pred 4 tedni nova detelja vsejati.

*) V slovenskem jeziku je družba kmetijska Kranjska izdala „nauk o umni živinoreji“ z ličnimi podobami, spisan od dr. Jan. Bleiweisa, kateri tako jasno razklada vodila umne reje konj, goved, ovac, koz in prešičev, da noben gospodar bi ne smel biti brez te koristne knjige, katera veljá le 80 krajcarjev.

Živinozdravniška skušnja.

Kaj storiti, če je kravi po kaki bolezni vime trdo postalo.

Trdo vime, če je bolezen zastarela, je težko ozdraviti. Včasih se sicer primeri, da se trdina sama po sebi izgubi, ko je krava zopet tele imela in iznova mleko začelo v vimenu se narejati. Če trdina ni zastarela, se pa včasih tudi posreči, jo odpraviti s tem, da se trdo vime dvakrat v tednu namaže z mazilom, za katero se vzame en del joda, en del jodkalija in pa 15 delov sala; predno se pa vime s tem mazilom namaže, treba ga je vselej z mlačno vodo dobro umiti; tudi to pripomore k vspehu mazila, če se vime večkrat gladi in rahlo gnjete in pa poskusi sesec na strjeni strani včasih molsti. Če vse to ni pomagalo, potem naj se poskusi, ko je breja krava nehala molsti, in sicer kakih 14 dni pred porodom, sesce na strjeni strani vimena večkrat prav rahlo molzti, da se s tem obudi mlekotok.

Razglas konjerejcem Kranjskim.

C. k. deželna vlada je po nasvetu družbe kmetijske sklenila, da, kakor prejšnja leta, bode tudi letos c. kr. komisija šla po deželi ogledavat žebce tacih gospodarjev, kateri želijo za-nje dovoljenja (licence) za letošnje spuščanje dobiti.

Ta komisija pride v Radoljico 21. dne, v Kranj 22. dne, v Kamnik 24. dne, v Ljubljano pa 25. dne tega meseca dopoldne ob 9. uri. V Ljubljani je, kakor druga leta, preiskavanje žebcev v živinozdravnišnici na spodnjih Poljanah.

Zraven vojaških komisarjev sta v tej komisiji gosp. grajščak J. F. Seunig, kot zastopnik družbe kmetijske in pa gosp. dr. Schindler, c. k. živinozdravnik, kot zastopnik deželne vlade.

C. k. okrajnim glavarstvom je c. k. deželna vlada ukazala, da gospodarjem, ki imajo za pleme sposobnih žebcev, na drobno vse povedó, kar jim je vedeti potrebno.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske.

Znanstvene stvari.

Zapisnik 43. odborove seje Matice Slovenske

v Ljubljani 18. decembra 1878.

Vdeležilo se je te skupščine 16 Ljubljanskih odbornikov (gospodje dr. Jan. Bleiweis kot predsednik, dr. Jarec, Klun, Kozler, Kržič, Marn, Močnik, dr. Poklukar, Praprotnik, Robič, Souvan, Stegnar, Šolar, Tomšič, Zupančič, dr. Zupanec) in 1 vnanji odbornik (gosp. Luka Svetec.)

Predsednik dr. Jan. Bleiweis pozdravi zbrane in omenja hvalevrednega darila g. Petra Kozlerja, ki je Matici poklonil lepo zbirko svojih knjig in časopisov. Odbor mu izreka toplo zahvalo.

Tajnik poroča o važnejših stvaréh tako-le: Od zadnje redne odborove seje, to je od 6. marca t. l., vpisalo se je v vložni zapisnik 141 številk, med katerimi so važnejše te-le:

Gosp. Jožef Križman vpraša: je li Matica za to, da se z ozirom na slovenske Primorce s podporo Matičino (po §. 1. društvenih pravil) izdá slov.-italijanska slovnica. — Odbor določi, da se o tem natančneje ukrene takrat, kedar odboru dodelani rokopis pride v roke.

Po prizadevanji dr. Zupanca je Matica iz konkurzne obravnave o Lercherjevi knjigarni dobila za 35 gold. 74 kr. knjig, ki jih je imela tam v razprodaji. — Gosp. doktorju izreka se za trud njegov zahvala.

Več posamesnih oseb in zavodov prosi, da bi se jim podarilo Matičinih knjig. — Odbor je določil, da se prošnje vslišijo s tem pogojem, da se dotični zavodi za naprej vpišejo med Matičine ude; prošnje posamesnikov se z ozirom na družbena pravila največ zavržejo. Ob enem se pa odseku za izdavanje nalaga, naj te zadeve preiskuje in v eni prihodnjih odborovih sej nasvetuje načelo, kako naj bi se o tacih prošnjah ravnalo.

C. kr. izobraževalnica za učitelje v Mariboru vpraša, po čem bi Matične knjige za svojo knjižico dobivala. — Odbor je pritrdil tajnikovemu predlogu, da se jej za 25% odbitka pripuščajo.

Pregledovalci društvenih računov naznanjajo odboru, da so Matičine račune v redu našli. — Odbor vzame poročilo z zahvalo gosp. pregledovalcem na znanje.

Profesor Fr. Marn piše iz Zagreba, da je njegova „Hrvatska slovnica za Slovence“ uže natisnjena, in da obsega $10^1/_2$ pôle. — Odbor določi g. pisatelju dotično nagrado.

„Narodnega blaga“, ki ga nekateri rodoljubi Matici pošiljajo, se nekaj sprejme, nekaj ne, ter se pošiljateljem vrača z opombo, naj bi bili pri nabiranji narodnega blaga previdnejši, da bi ne zapisovali takih reči, ki nimajo posebne vrednosti ali so bile uže natisnene.

Nadučitelj g. Fr. Jamšek prosi, da bi se šolski in učiteljski knjižnici v Rajhenburgu podarilo nekaj Matičinih knjig. Določi se: Ako navedeni knjižnici pristopite k Matici, podeli se jima nekaj takih, ki jih je v Matičini zalogi še po več iztisov.

Prof. Hubad ponuja odboru spis „Starožitnosti slovanske“. — Odbor nasvetuje, naj se posamni oddelki sprejemajo v „Letopis“, ker izdati jih na svitlo v veči samostojni knjigi, finančne razmere zdaj ne dopuščajo.

Prof. Glowacki poroča o svojem rokopisu „Flora slov. dežel“, da je že mnogo tega dela izgotovil in ga prof. Erjavcu v pregled poslal. — Odbor vzame to poročilo na znanje in določi, da Matica utegne s tiskom „Flore“ pričeti leta 1880.

Prof. dr. Jos. Križan iz Varaždina piše, da je dogotovil „Logiko“ v slovenskem jeziku in da ga je volja odseku za izdavanje knjig jo na ogled poslati. Določi se, da naj odsek rokopis pregleda in o svojem času o njem poroča.

O. Chrysogon Majer izročuje pismeno Matici predlog, naj bi izdala „Universalgeschichte der christlichen Kirche“ (v. Dr. Alzog) v slovenskem jeziku. Odbor izroči ta predlog odseku za izdavanje knjig.

O. Stan. Škrabec, učitelj filologije v Kostanjevici pri Gorici, vpraša, ali bi Matica prevzela izdanje njegovih „študij o slovenskem glasoslovju“, katerih začetek je bil natisnen v Novomeškem gimn. programu leta 1870. Predlog gre tudi odseku za izdavanje knjig v poročilo.

Slavnemu našemu pesniku Jovanu Veselu-Koseskemu se je k njegovemu 80. rojstnemu dnevu 19. septembra t. l. poslalo po Jos. Cimpermanu v pesmi zloženo voščilo v lično natisnjeni diplomi, ki so jo tukajšnji odborniki podpisali. En odtis te diplome hrani se v Matičini pisarni.

Ravno tako je Matica tudi v odborovem imenu svojemu predsedniku dr. Jan. Bleiweisu o njegovi 70letnici izročila krasno diplomo častnega uda. Gosp. predsednik se odboru toplo zahvaljuje za častno mu priznanje.

Koperski slovenski pripravniki prosijo Matičinih knjig v dar. — Določi se, da se prof. pl. Kleinmajerju jih pošlje nekoliko v razdelitev.

(Konec prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Jezikoslovne opazke.

Iz Rusije. —η.

Slovenci, ki začenjajo učiti se Ruskega jezika, morajo posebno skrbno paziti na predloge *v*, *u* in *pri*, ki imajo vsak svoj pomen in vsak svojo konstrukcijo, tako da, če postaviš *u* na mesto *v*, ali *pri* na mesto *u*, boš vselej kaj druzega povedal. Na pr.: „*Pri* Petrě Velikom raz vsadnik ostavil konja *v* snegu *u* doma, sam že grělse *v* domě *u* pečki“. Ako bomo trdili, da Ruski predlog *u* je to, kar slovenski predlog *v* (ali hrvatski *u*), in da ruski predlog *pri* je enak slovenskemu predlogu *pri*, tedaj bomo na slovenski jezik preveli tako-le: „Pri Petru Velikem je enkrat pustil jezdec konja *v* snegu *v* hiši, sam pa se je grel *v* hiši *v* peči.“ To pa vsak vidi, da ne more biti, da bi konj stal *pri* Petru *v* hiši *v* snegu, ali da bi se jezdec grel *v* peči. Po slovenski bo to tako-le rečeno: „Ko je caril Peter Veliki (ali pa: pod Petrom Vélikim = ob času Petra Vélikega) je pustil nek jezdec konja *v* snegu *pred* hišo, sam pa se je grel *v* hiši *pri* peči“. Imenovane tri predloge Rusi strogo ločijo; nikakoršna gramatika, nikakoršna učena knjiga, nikakoršen roman, nikakoršen časopis jih ne meša.

Ruski predlog *pri*, ki se stavi, kakor slovenski predlog *pri*, s predložnim pad. (cas. localis), se nekoliko drugače upotrebuje, kakor slovenski predlog *pri*, ter se po slovenski opisuje s celim stavkom, ali z drugim predlogom. Na priliko: *Pri* mojej žiznji = dokler bom jaz živ; *pri* tebě bilo skazano = *v pričo* tebe je bilo rečeno (ti si tedaj sam slišal); *pri* pomošči brata = *z* bratovo pomočjo. V zloženih besedah se večkrat prevodi s *pri*, včasi pa z drugim predlogom, na pr.: *pri*skakal vsadnik = *pri*skakal je jezdec; *pri*ključitjse = *pri*meriti se = zgoditi se; *pri*bor = oprava; *pri*glasitj na obed = *po*vabiti na kosilo.

Ruski in (staroslovenski) predlog *v* je vselej konsonant in nikoli ni vokal ter se upotrebuje prav tako, kakor slovenski predlog *v*, z viniteljnim padež. (accusativus) in s predložnim padež. (localis). Na pr.: idu *v* gorod = grem *v* mesto; ja bil *v* gorodě = bil sem *v* mestu. Zložene s predlogom *v* ruske besede se največkrat prevodijo na slovenski jezik z enacimi zloženimi besedami, bolj redko z drugimi predlogi, na pr.: *v*livatj vino *v* vedro = *v*livati (zlivati) vino *v* vedro; ja *v*ručil tebě dengi = dal sem ti (*v* roke) denarje; ja *v*pisan *v* protokol = *za*pisan sem *v* protokolu; *v*kus = *o*kus; *v*kusitj = *po*kusiti (jed); *v*bivatj kol *v* zemlju = *v*bivati kol *v* zemljo; *v*padatj *v* porok, *v* greh = *v*padati *v* pregreho, *v* greh; komar *v*lez mne *v* uho = komar mi je *v*lezel *v* uho; *v*tijkátj nitj *v* iglu = *v*tikati nit *v* iglo (*v* šivanko); *v*hod *v* gostinnicu, *v* čitaljnju, *v* sad = *v*hod *v* gostivnico, *v* čitalnico, *na* vrt.

Ruskega (in staroslovenskega) predloga *u*, ki se stavi vselej samo z roditeljnim padežem (genitivus), in ki je vselej vokal in nikoli ni bil in ni konsonant, mi Slovenci nimamo, razen v nekaterih nemno-

gih zloženih besedah, v katerih je uže otrpnel do navadnega prefiksa. Na slovenski jezik se prevodi predlog *u* s predlogi *pri*, *pred*, *tik* (nikoli ne s predlogom *v*), večkrat se opisuje z glagolom *imeti*, včasi pa s prilagateljnim (adjectivum), na pr.: ja stojal *u* vorot = stal sem *pred* vrati (ne na vratih); *u* dóma sad = *pri* hiši (ne v hiši) je vrt; mì guljali *u* rekí po beregu i besedovali = mi smo se šetali *ob* reki (ne v reki) po bregu ter smo se kratkočasili z razgovori; ja obedal *u* sveščenika = kosil sem *pri* fajmoštru (ne *v* fajmoštru); čto *u* vas *v* rukah? = kaj imate v rokah? *u* ruskago cara mnogo poddannih = ruski cesar ima mnogo podložnih; *u* kupca *v* novom magazině otlični tovar = kupec *ima* v novi štacuni odlično blago; *u* tvojega brata *v* sadu ja videl prekrasnije cveti = na vrtu *tvojega brata* sem videl krasne cvetlice; *u* otca *v* sadu net plodov = na *očetovem* vrtu ni sadja; *u* Boga milostj = *pri* Bogu je milost (Bog je milostljiv). V zloženih besedah se ruski predlog *u* po slovenski opisuje z raznimi drugimi predlogi (nikoli pa ne s predlogom *v*) na priliko: *u*davitj, *u*dušitj = *za*daviti, *za*dušiti; *u*kritj = *po*kriti in *za*tajiti; *u*nesti = *od*nesti; *u*pominatj = *s*pominjati; *u*deržatj = *pri*držati in *za*držati; *u*bor = *o*krasje (kinč); *u*bratj dom cvetami i flagami = *o*kinčiti hišo s cvetlicami in z zastavami; *u*bratj komnatu = *po*spraviti sobo; *u*sluga = *za*sluga; *u*služljuvij = *po*strežljivi; *u*hod za bolnim = skrb o bolniku. Prav redke so slovenske besede, v katerih se je v sestavi kot prefiks obdržal predlog *u*, na priliko: *u*mirati = umiratj (sterben); *u*trujen (= spehan) sem = ja *u*stal (ich bin *er*schöpft); *u*biti koga = ubitj kogo (einen *todt*schlagen.)

Kakor je iz navedenih primerov vidno, nima predlog *u* prav čisto nič obščega s predlogom *v*, ne po pomenu, ne po konstrukciji, ne (vsaj pri Rusih ne) po izgovarjanji.

(Konec prihodnjič.)

Slovansko časništvo.

* *Zvon.* Lepoznanski list s podobami. V. tečaj. Izdaje in ureduje J. Stritar. Na Dunaji 1879.

Lansko leto je bilo slovenskemu lepoznanstvu neugodno: izgubili smo dva lepoznanska lista, „Zoro“ in „Besednik“, katerega je bil zapustil nepozabljivi Anton Janežič slovenskemu svetu v znamenje svoje domovinske ljubezni. Ostal je nam sedaj sam „Zvon“, kateri se uže dolgo pošteno trudi za našega naroda prosveto. Reči nam je po vsej pravici, da nas je prva številka letošnjega zvona posebno veselo iznenadejala in g. Stritarju smo hvaležni, da je svoj list tako „prerodil“. Z „galerijo slovenskih pesnikov“ (Valentin Vodnik pričenja to galerijo po zgledu dr. Bleiweisovega nekdanjega „Koledarčka“) se je odprlo „Zv.“ široko polje zanimivega, kar bode izvestno dobrodejno uplivalo zlasti na našo mladino. Brez poklonov povemo g. prof. Levcu, da je način njegovega opisavanja naših zaslužnih rojakov vse pohvale vreden. Gosp. Levec piše jedrovito, brez vsega raztezanja svojega predmeta, in to je bistvena stvar, da se spisi laže pametijo. — O g. Stritarju govoriti je nepotrebno: njegova izvrstna dela pozná in z veseljem prebira slovenski svet. A ene želje ni moči nam zamolčati, in ta je: naj bi se okolo „Zvona“ zbrali vsi naši odlični pisatelji, da bode ta beletristični list zrcalo naših dušnih kreposti! Mnoga imena se v „Zvonu“ pogrešajo; naj jim veljá v bodoče njegovo glasilo: Vivos voco! — Cena listu je 5 gold. za vse leto, in naroča se: „Wien, Währing, Herrengasse 74.“ J. Charpentier.

* *„Pučke novine“* — časopis za gospodarstvo, obrt i narod — ki izhajajo v Zagrebu v rvatskem jeziku, nastopile so letos svoj 3. tečaj. Kakor smo pred 3 leti radostni pozdravljali „Pučke novine“ kot sestrice naših „Novic“, tako radi rečemo zdaj, da je marljivo vredništvo izpolnilo vse, kar je pri začetku leta obečalo svojim bralcem; temu pa moramo dodati še to, naj bi izobraženi Slovenci, ki z nami vred dandanes pripoznavajo potrebo čitati tudi hrvatske časopise, se naročili tudi na ta list, ki za četrt leta veljá le 1 gold. 15 kr. in sprejema tudi slovenske dopise. Naročnina se pošilja vredniku gosp. Ljudevitu Tomšiču v Zagreb (Marovske ulice br. 20).

Mnogovrstne novice.

* *Železnice dandanes v Evropi* opravijo, kakor M. M. pl. Weber piše, toliko dela, kakor bi ga opravilo 50 milijonov vpreženih konj. Njih dolgost v Ameriki je znašala 1877. leta 19.000 milj, v Evropi pa 17.000 milj, na katerih se je pripeljalo 30 milijard centov blaga in pa 1000 milijonov ljudí.

Naši dopisi.

V Gorici, 5. januarja. — Današnji moj dopis je prav Goriški dopis. Zadnji pot sem omenil, da se govori, da ne bo izhajal „L'Isonzo“ več vsak dan, ampak le 2krat na teden. S tem pa sem povedal le polovico resnice. V zadnji številki pretekl. leta razodeva „Isonzo“ sam svoje skrivnosti. Mislil je, da mu ne bo več mogoče živeti, ali zadnji trenutek se je — premislil in dobivamo ga tudi v novem letu vsak dan. Kdo mu je novo življenje vdihnil, tega nam blagi „patriotični“ list noče povedati. K čemu? saj si sami lahko mislimo, kar hočemo. Pa kaj bi se mi zmenili za ital. glasilo Goriško, da ne bi šlo — za nekaj druzega. Vsak se je moral čuditi, ko je bral v zadnjem „Isonzo“-u 1878 te-le besede: „Zadnja seja mestnega starešinstva, ki je bila preteklo saboto (28. dec.), ne ponuja nič pomenljivega razen tega, — kar je prav čudno in žalostno — da je župan naznanil, da je mestna denarnica prazna in da ne bo moč (1. januarja) še celó navadnih mesečnih stroškov poravnati. Treba pa vedeti, da mora imeti magistrat 9000 gold. samo za nar nujniše potrebe, za obresti, plače itd..... Bilo je znano, da je mestno gospodarstvo že dalj časa na slabem, ali, da je lahkomiselnost in neprevidnost tistih, ki mestno ladijo krmijo, pripravila jo v tako slabo stanje, tega nismo vedeli do sedaj.“ H koncu obeta „Isonzo“, da odsihmal ne bo več molčal, da bode gledal mestnim gospodarjem na prste, da se ne poreče, da je se je tudi on sè svojim molčanjem vdeležil njihovih krivic. Tako piše list, ki so ga imeli vsi za officiozni organ našega municipija. Čuda se godijo prav pri tistih, ki za vérske čudeže ne marajo. — Kar je „Is.“ v starem letu povedal, ni še vse; kar je 1. številka novega leta prinesla, to je še le — sama mast. Brezobzirno očita prerojeni list prejšnjim svojim pokroviteljem vse polno ekonomičnih pregreh, nepotrebnih naprav in stroškov, očita jim spet lahkomiselnost in neprevidnost. Cvet njegovih brezobzirnih napadov pa je to-le: Kriv vseh mestnih rev in težav je tisti znani „factotum“, kateri se je znal vselej in povsod — per fas et per nefas — vsiliti municipiju, odsekom (starešinstvenim), starešinstvu, in vtikati se v vsako reč, ki sega v municipijski delokrog; tisti, ki se je znal vêsti, kakor nekaka previdnost, o kateri ni pripuščeno razgovarjati se, ampak katero treba sprejeti takošno, kakoršna je, kakor nekako višo, popolno in nezmotljivo stvar.“

Trideset let ni italjanskemu Goriškemu bogu nihče tacih zasolil, kakor zdaj — njegov organ sam. — Ni li naravno, da zdaj vsakdo poprašuje: Kaj se je z „Isonzo“-m zgodilo? Od kod njegova sprememba, njegov pogum? Razpor v starešinstvu — pravijo nekateri — je vse to vzročil. Znani bogatin X se je sprl z merodajno kliko, vzel „Isonžo“ v najem, rešil ga pogube, in — hinc illae....! Drugi spet drugače mislijo. — Gosp. župan dr. Deperis je v listu do vredništev obeh italijanskih tukajšnjih listov pohujšljivo zadevo zastran „prazne denarnice“ skušal poravnati, ali „Isonzo“ se ne dá vgnati v kozji rog. (Za plačila 1. jan. so vzeli v naglici nekaj tisuč gold. na posodo.) — Kaj pa pravi k vsem tem rečem „Eco del Litorale“? Pravi, da dober del tega, kar očita „Isonzo“ mestnim gospodarjem, gré zapisati njemu samemu na dolg in da sedanji njegov izgovor, da se je namreč zmotil o nezmotljivosti omenjene municipijske „previdnosti“, ne veljá; češ, da saj si je on („Is.“) naj več prizadeval povzdigovati občinske gospodarje, da je on mehe gonil, ko se je sedanje starešinstvo kovalo ter da je pritrjeval stroškom, ki so pripravili naše mesto tje, kjer zdaj je“. „Lahka reč je“ — piše dalje — „brcati zdaj od sebe malike, ki jih je „Is.“ včeraj molil, ali znebiti se odgovornosti za to, kar je zakrivilo njemu popred priljubljeno mestno gospodarstvo, ni tako lahko“. — „Toda mi“ — jo še zmeraj „Eco“, ki piše — „ne maramo zdaj biti ne preiskovavci, ne zagovorniki, in, ne da bi hoteli koga tožiti ali sum sejati, izrazimo naj samo nado, da logika razodetih dejanj prežene odsihmal tiste slepotije, ki so mesto mamile in mu bile škodljive. Vdomačila se je bila pri nas misel („mito“ = mythus — pravi „E.“), da je Gorica „klimatično zdravilišče, in neke memobodne okoliščine so pripomogle, da smo začeli res nadejati se, da pride sem mnogo tujcev stanovat in da nam prinesejo polno denarja. Pozabivši, da je naša dežela majhna in obrtnija njena borna, in ne zmenivši se za svetovno krizo, ki je postala že kronična, videli so nekateri že véliko Gorico, bogato, Parizu podobno. In zato: — kopališče, podpora gledišču, drzni projekti, potrata. Konec temu? Spravili so pod zlo domačine, da bi ustregli tujcem. Tujci ne obogatijo nikdar nobene dežele; k nam pa jih je zabajalo le malo, vsako leto manj, že tudi zavoljo draginje, ki je tukaj taka, kakor v katerem glavnem mestu in ima po nekem svoj vzrok prav v tem, da je imela mestna gosposka manijo, trositi po nepotrebnem toliko denarja. Zdaj pa pripustite, da tista nespametna svojat italianissimov prižge še kako petardo, in boste videli, kako porečejo tujci „klimatičnemu zdravilišču“ „z Bogom“ restando i goriziani conciati pel dì delle feste.“ — Druzih posebnih novic ni; samo to dvoje naj še povem. Ravnatelj tukajšnje više realke g. Tilh Schreiber je dobil naslov „šolski svetovavec.“ — Občni zbor ces. kralj. kmetijske družbe 2. t. m. je izvolil za tajnika nekega Italijana („del regno“), da si je bil med prosilci tudi sposoben Avstrijan (Tirolec). Vladin komisar je temu sicer ugovarjal — češ, da dotičnik nima avstrijskega dežavljanstva, pa ni nič opravil; rekli so mu, da se izvoljencu avstrijsko državljanstvo lahko pozneje podeli. Odsek, ki ima poročati o zadevi kmetijske šole, njenega kuratorija in tega, ali se ima družbino polje na Tržaški cesti še na dalje prepustiti deželi, oziroma njeni šoli, ali ne, ni še naznanil svojih določeb. — Ker ravnatelj Monà zdaj res odide, so mnogi merodajni Italijani za to, da naj se predraga kmetijska šola odpravi. *)

*) Ako bi se to zgodilo, bilo bi to žalosten dokaz, da kmetijske šole Goriške Italijani niso imeli na korist Goriskemu kmetijstvu, ampak da jim je bila le krušnica Italijanov. Vred.

Iz Zadlog pri Idriji 1. prosinca. (*Prošnja za pomoč.*) „Novice“ so nam uže marsikaj poročale o silnih letošnjih jesenskih povodnjah, le o Zadloški povodnji niso še nič omenile, zato primem jez za pero in jim pišem o Zadloških nadlogah. Uže pred vsemi Svetimi je sneg nekoliko zadnjih poljskih pridelkov zapadel, potem pa je nastopila voda po zemljiščih, da je bilo več kmetov tako zaprtih, da sosed ni mogel do soseda; po nekaterih krajih bila je povodinj taka, da bi bil človek lahko s čolnom vesljal. Kmalu nas je pa potem tudi sneg zapadel tako, da smo uže četrti mesec brez stelje; kako žalostno in škodljivo je pa to, če uboga živina mora v blatu noč in dan stati, to ve pač vsak. Ker nas voda močno in večkrat poškoduje na pridelkih, živinski paši in drugih opravilih, smo taki reveži, da usmiljenja zaslužimo. Naznanite nam, drage „Novice“, kam naj se obrnemo, da bi za veliko škodo dobili kaj pomoči, in kako da bi za naprej se vodi ob povodnjah kaka pot odprla in naš kraj ubranil tolikrat se ponavljajočim nesrečam. *)

Iz Leskovca pri Krškem 4. jan. F. J. — Naj vam sporočim, da, kar je gosp. Franjo Kadilnik v zadnjem listu „Novic“ omenil, sem tudi jaz prav tisti dan, to je 22. decembra, tukaj videl, toraj spadam tudi jaz med „glorijozne“. Peljal sem se omenjeni dan v cerkvenem opravilu na Kalce proti Kostanjevici; nazaj gredé zapazim okrog 4. ure popoldne, ko sem v meglo prišel, da je moja senca do srede v kolobarji razsvetljena in z mavrico obdana. Vprašaje strežnika, ali svojo svitlobo vidi ali mojo, mi odgovori, da svojo senco razsvetljeno vidi, toraj vsak le svojo. Peljaje se po ravnini sem jo precéj časa videl, pa vedno slabeje, kolikor gostejša in visokejša je megla postajala. Čez kake pol ure pozneje pa „glorijo“ pri Belembregu blizo Leskovca, kjer se cesta zavije, zopet zagledam, pa še lepšo kakor poprej, ki me je spremljevala ob robu ceste kakih 300 do 400 korakov na dolgo. Ko je zginila, še le sprevidim, da sem tudi jaz iz megle venkaj prišel. Videl sem jo toraj tam, kjer se je megla pričenjala, in tam, kjer se je zgubljevala. — Naj še omenim, ker ravno o tej cesti govorim, da je zeló ozka. Že davno smo slišali iz deželnega zbora, da se bo ta cesta razširila, a vse je še pri starem. Kdo li zadržuje to reč? Silno veliko voz gre sleherni dan po njej, od Fužine, Novega mesta, Šent-Jerneja in Kostanjevice, posebno težkih voz z železocestnimi blazinami. Storite kaj, storite, kateri imate besedo o tem, v prid cele okolice! **)

Iz Bohinske Bistrice 30. dec. — Da naše sirarske zádruge dobro napredujejo in si prizadevajo naši domovini dobro ime pridobiti z okusnim sirom, kaže njih promet v preteklem letu. Vseh 7 zadrug je naredilo okoli 400 colnih centov popolnoma mastnega sira po slovečem Ementalskem načinu v hlebih po 15 do 45 kilometrov; tretjina tega sira se je naredila v dolini, 2 tretjini pa na planinah. Prodal se je 100 kilov po ceni od 56 do 64 gold. v Ljubljano, ***) Logatec, Kočevje,

*) Take vremenske nesreče treba je, da jih županstvo naznani pred vsem c. kr. okrajnemu glavarstvu, da jih zve in preiskati dá. Če so po preiskavi potrjene, veleva postava, da se gruntnega davka po primeri odpiše, pa tudi pri sl. deželnem odboru kaka denarna pomoč išče. Presvitli cesar so res posebno milostljiv in naprošeni dadó radi, al povsod milodarov deliti, jim ni lahko mogoče. Kako pa ubraniti se vprihodnje škodam vode, o tem bilo bi se tudi s c. k. okrajnim glavarstvom posvetovati. Vred.

**) Deželni zbor je bil oktobra meseca; njega sklepi ne izvršijo so tako nagloma, če tudi bi vreme ugodnejše bilo.

***) Bohinski sir ima uže v Ljubljani tako veljavo, da spodriva Grojerja. Vred.

Trst, Pulje, Albono, in Fasano v Istro. Naj bi se le naše pašne pravice kmalu tako pravično vredile, kakor sta letos v „Novicah“ živo priporočala gospoda Baumgartner in Hitz, da bi namreč planine v prvi vrsti služile živinoreji, v drugi paše le gozdoreji, kmalu bi se pozdignilo naše sirarstvo. Vsaj uže dosti dolgo čakamo teh pravic!

Iz Ljubljane. (*Iz seje družbe kmetijske 5. dne t. m.*) imamo poročati sledeče: Odbor je pritrdil vsemu, kar je predsedstvo, ker se ni dalo seje čakati, odgovoril na tri vprašanja, ki mu jih je o sadje- in vinorejski šoli na Slapu stavil sl. deželni odbor, tako-le: 1) iz pregledanih spisov, po katerih se na Slapenski šoli uči trtoreja in kletarstvo, je očividno, da se nauk prilega vsaki vinski deželi, Dolenjski vinoreji ravno tako kakor Vipavski in vsaki drugi; 2) vodji Slapenske šole naj se dovoli obhoditi enkrat imenitnejše kraje Dolenjske in s tem potovanjem združiti podučevanje; 3) prav bi bilo, ako se v občni zbor družbe kmetijske 29. dne t. m. iz Slapenske šole pošlje v razstavo in prodaj različnega sadnega drevja, trt in ondi pridelanega vina. — Ker gosp. Fr. Schollmayr, preselivši se v Rumunijo, ne prevzame potovanja v tuje dežele, da bi ondi ogledal, kako ravnajo z zasajevanjem in izrejevanjem beke, je sklenil odbor, naj bi na korist deželi deželnemu inženirju gospodu Vičeljnu, izvedencu v gozdarstvu, dovolilo kedar koli par tednov odpusta, da on to potovanje po želji sl. ministerstva kmetijstva nastopi po teh skušnjah nauk o izrejevanji tega za domačo obrtnijo koristnega drevja širi. Ob enem pa pri tej priliki priobčimo, da je sl. ministerstvo kmetijstva z odpisom od 18. oktobra p. l. družbi kmetijski odgovorilo, da je vlogo g. Filipa Cigoja iz Vipave za podelitev štipendije, s katero bi šel v tuje dežele košarstva se učit na korist naši domačiji, izročilo c. k. ministerstvu kupčijstva. — Sl. ministerstvo kmetijstva je pozvalo družbo, naj mu poroča o vspehu vremenskih telegramov. Ker odboru ni znano, da bi se bil kdo na Kranjskem naročil na te telegrame, razen barona Apfaltrerna, Križkega grajščaka, gre vprašanje na tega gospoda. — 14 vprašanj c. kr. deželne vlade o zadevah škod, ki jih kmetijstvu prizadevata divjaščina in lov, se je izročilo gosp. dr. Ahačiču v poročanje. — V smislu spisa gosp. A. Baumgartnerja, vodje Grotenhofske kmetijske šole, ki temeljito obravnava „pašne pravice na planinah“,*) je odbor sklenil, peticijo izročiti državnemu zboru, ob enem pa tudi sl. ministerstvo kmetijstva prositi, naj blagovoli delati na to, da se gozdna postava predrugači tako, da ne bode živinoreja na planinah škode trpela. — Prošnja županstva v Križu pri Kostanjevici za slamoreznico se ni mogla vslišati, ker družba nima nobene državne zaloge za mašine, odgovori se pa županstvu, da se slamoreznice dobivajo tudi v železninski prodajalnici Winklerjevi v Ljubljani po 48 do 65 gl. — Županstvu v Košani se naznanja, da se sadna drevesa malo premožnim občinam po zelo nizki ceni dajejo iz primorske velike drevesnice, kakor je bilo v „Novicah“ uže naznanjeno, pa tudi v sadjerejski šoli na Slapu niso draga. — Vodstvu Premske ljudske šole se odgovori, da družba nima nikakoršne državne podpore za sadjerejo. — 10 prošinj za podelitev denarnih premij za zboljšane senožeti se s priporočilom izroči sl. c. k. ministerstvu kmetijstva. — Zahvalno se sprejme knjiga „statistischer Bericht über die volkswirthschaftlichen Zustände in Krain für das Jahr 1875“, katero je tukajšnja trgovska in obrtnijska zbornica kmetijski družbi poslala. — Za ude v družbo kmetijsko so bili sprejeti sledeči gospodje: vitez Josip Schneid-Treuenfeld, c. k. dvorni tajnik in grajščak Zapriški pri Kamniku, — Venceslav Gol, c. kr. gozdni nadzornik v Ljubljani, — Ignacij Javornik, posestnik na Hribu, — Josip Lenarčič, posestnik na Vrhniki, — Karol Maier, trgovec na Vrhniki, in Franc Suhadolnik, posestnik v Borovnici.

— (*O delovanji narodne čitalnice l. 1878.* Konec.) Druga beseda, in sicer zadnja v preteklem zimskem razdobji je bila dne 14. aprila. Gosp. Franjo Drenik čital je z zgodovinskimi črticami, po gradivu pl. P. Radicsa in dr. Lipiča od predsednika dr. Janeza Bleiweisa opis „Najstarejše hiše v Ljubljani.“ Možki zbor izvršil je na občno pohvalo tri zbore: Ližičarjev „Venec hrvatskih narodnih pesem“, Dürnerjevo „Domovino“ in Bendlov „Hlahol“. Gospica Cetinovičeva je preizvrstno na glasoviru igrala klasično Mendelsohnovo simfonijo „Saltarello“, v veseli igri „Poprej mati“ pa so gospá Jeločnik-Kogelnova, gospica Tratnikova in pa gospoda Jeločnik in Skabrne jako zadovolili občinstvo.

Britki stan po odhodu naših vojakov v Bosno zapuščenih družin napoti je našega predsednika gospoda dr. Bleiweisa, da je sprožil nasvet, naj bi tukajšnja narodna društva napravila „besedo“ v korist navedenih zapuščenih družin. Vsled tega je čitalnica združena s „Sokolom“ dne 28. julija napravila veliko zabavo v prostorih čitalnične restavracije, ter jej odločila jako zanimiven program z godbo, petjem, telovadbo in loterijo. Privrelo je toliko občinstva, da so bili vsi prostori z vrtom vred prenapolnjeni.

Gosp. dr. Jos. Vošnjak je v ognjevitem govoru razlagal namen zabave v podporo sirotam naroda našega, ki se po svojih v Bosno odišlih sinovih ponašati sme, da tudi Slovenci sodelujejo pri osvojenji slovanskih naših bratov iz jarma ljutega Turka. Izid dogodjajev pokazal je, da so cesarju in domovini vedno zvesti slovenski vojaki na jugu stali v prvi vrsti ter se borili s tako hrabrostjo, da so jih vojskovodje nadvojvoda Ivan Salvator, nadvojvoda Würtemberški in zmagoviti nadpoveljnik Filipović odlikali prečastno pred vsem svetom, kajti nadvojvoda Würtemberški je v Livnu vpričo vseh zbranih častnikov štirih brigad javno izrekel, da „ni videl boljših vojakov od Kuhnovcev in 10. batalijona lovcev“. Malo dni pozneje dne 21. oktobra je nadvojvoda Ivan Salvator, ko je pri obedu nazdravil odlikovanim junakom in hrabrim vojakom druge gorske brigade v slavnostnem govoru naš polk Kuhnovcev in naš 10. batalijon lovcev imenoval „gardo Avstrijske vojske“ („Die Garde der österreichischen Armee“). Iz Bosne v Prago vrnivši se slavni nadpoveljnik general Filipović, katerega je glavno mesto Ljubljansko po predlogu narodnega odbornika imenovalo za častnega meščana, je v Ljubljani dne 12. decembra mestnemu županu s toplo besedo objavil, da ga veseli biti častnemu meščanu glavnega mesta dežele Kranjske, katera je svoje najzvestejše rodoljubje razodela pri vsakateri priliki in katera je imela v Bosni tako vrle zastopnike, kakor je naš ves slavoovenčani 17. Kuhnovi polk.

Pevski zbor je v tej zabavi pod vodstvom neutrudljivega pevovodje g. Valente nastopil mnogokrat oder, gromovita pohvala donela je g. Medenu, ki je tenor solo pel v Nedvedovem „Popotniku“, in gosp. Jos. Nolli-u, zdaj operistu v Milanu, ki je pel recitativ in arijo iz „Trovatore“ ter recitativ in cavatino iz Eisenhutove opere „Sejslav ljuti“. Isto tako navdušeno sprejet je bil dvospev g. Medena in g. Valente v Ipavčevi „Domovini“ spremljevan od moškega zbora. — „Sokol“ je pri telovadbi na drogu se odlikoval s kras-

*) „Novice“ so v 38. listu lanskega leta poslovenile celi ta članek.

nimi grupami: „Facado“, „Herkulov spomin“. „Oltar“, „Orosloni“, „Angeli“ in „Stolp“, pri katerih je občinstvo še posebno občudovalo gospode Mulačeka, Ginterja, Kališnika, Kremžerja in Kajzela. — Vspeh te velike zabave je bil na vsako stran sijajen in tudi v denarstvenem obziru; akoravno je vstopnina odločena bila le po 30 kr., vendar je odbor v dobrodelni namen sl. deželnemu odboru izročil veliko svoto 500 gl. čistega dohodka. Poleg vstopnine pa je denarstvenemu vspehu pripomogla največ loterija, za katero so mnogi rodoljubi darovali dobitkov ali pa novcev v nakup dobitkov. Take darove pa ste nabirali spoštovani domorodkinji gospá Murnikova in gospá Zarnikova. Naj jima za nju veliki trud, naj vsem dariteljem tu izrekamo živo zahvalo. (Živio, živio!)

Zadnja letošnja in sicer slavnostna beseda vršila se je dne 8. decembra v spomin Prešernu. V prvem moškem zboru, Ipavčevem „Na Prešernovem domu“ sta se posebno odlikovala s tenor- in bariton-samospevoma gospoda Meden in Trdina. Tudi ostali koncertni del bil je sprejet z živo pohvalo. V veseloigri „Igralka“, ki je končala to besedo, nastopila je z veliko pohvalo prvikrat oder gospica Žužekova. — Po večletni navadi pa bode čitalnica končala zabave tudi letošnjega leta z veselico na Silvestrovo.

Poleg tolikega gibanja pa čitalnica tudi letos ni pozabila neke uže vtrjene milodarne navade. Kakor znano, pričelo se je po nagibu blage Orelove rodovine uže leta 1865. nabiranje novcev in blagá in izdelovanje oblek za ubogo šolsko mladino. Odsihmal ponovila se je ta lepa navada leto za letom. Tako se je tudi letos ustanovil poseben odsek, v katerem so delovale gospá Karolina Bleiweisova, gospá Eliza Robičeva in gospodične Luiza Orelova, Olga Hohnova, Nina Kisovičeva, Jerica Smrekarjeva in Terezija Kosova pod vodstvom gospé Marije Murnikove. S pripomočjo dobrosrčnega krojaškega mojstra gosp. Dolenca, ki je blagó za obleko brezplačno prirezoval, in mnogo druzih dobrotnic, ki so šivale obleko, so dovršile svojo nalogo tako, da je dne 15. decembra bilo mogoče, o čitalnični dvorani 40 dečkom in 40 deklicam popolno, močno in čedno obleko od glave do nog darovati. Nabiranje pripomočnega denarja so izvrševale gospé Marija Murnikova, Ana Zarnikova in Karolina Bleiweisova, katerim se je med drugim posrečilo, da tudi letos je sl. hranilnica naklonila temu dobrodelnemu namenu zdatno svoto 150 gld. Memo obilega občinstva, ki se je tega dobrodelnega čina vdeležilo, počastila sta nas tudi c. kr. deželni predsednik vitez Kalina in deželni glavar vitez dr. Kaltenegger. Zlasti ginljivo bilo je videti, ko je gospod c. k. deželni predsednik nadomestovaje svojo po bolehnosti zadržano gospó soprugo preprijazno razdeljeval darila med ubožce. Kakor sta se gosp. šolski vodja Praprotnik in nunski katehet g. Keržić zahvaljevala navedenim gospém in gospodičnam za njih veliki trud ter vsim drugim dobrotnikom, tako naj jim tudi na tem mestu v imenu čitalnice stavim prehvaležni spomin. (Živili!) Posebno odlična v vseh enacih obzirih — to znamo vsi dobro — je gospá Marija Murnikova. Ni ga občega blagodejnega čina, kateremu bi ta prečastita gospá ne stala na čelu. Za olajšanje siromaštva svetega ognja polno srce ne miruje, ne straši se nobenega truda, nobenih žrtev, nobenega še tako težavnega pota, dokler ne doseže preblagega namena. Svest sem si, da z menoj vred vsi zaklićete: hvala in slava blagodušni gospej Murnikovi. (Slava!)

Nemila smrt vzela nam je dva vrla narodnjaka g. Janeza Smukavca in g. Josipa Debevca.

Proračun, kateri se Vam bode, slavna gospôda! zdaj predložil, kaže, da je nekoliko primanjkljeja; vendar pa ne tolikega, da bi se ne dal kmalu odpraviti in to najbolj s tem, da pristopi čitalnici za uda vsak, ki sešteje v vrsto rodoljubov, domačinov. Kažimo svetu v dejanji, da smo res domoljubi!

Končavši svoje poročilo klićem v tem zadnjem obziru v spomin besede našega predsednika dr. Bleiweisa, katere se nahajajo v njegovem spisu: „Devet let iz živenja čitalnice Ljubljanske od leta 1861 do 1870“ — besede preimenitnega pomena tako-le se glaseče: „Sloga naj krmilo vodi narodnemu našemu zavodu! Čitalnica mora biti središče, iz katerega naj izhaja vse, in v katero naj dohaja vse — središče narodnega doma“!

— (*Božičnici kat. rokodelskih pomočnikov in rokodelskih učencev*) vršili ste se jako prijetno na novega leta in sv. treh kraljev večer. Da se je pri veselici pomočnikov po nagovoru g. predsednika J. Gnjezda pelo in deklamovalo, in to marsikaj prav dobro, ni treba povdarjati, ker je to že navadno. Da sta pa dva gluhonema uda pri mnogo zbranem občinstvu s svojo zabavno igrico „Pozabljivec“ mnogo srčnega veselja izbudila, to ni bilo do zdaj navadno. — Božičnico rokodelskih fantov pa smemo celo izverstno imenovati, ako pomislimo, kakošne zaumne da imamo sploh o rokod. učencih. Splošne mnenje je, da so rokodelski fantje bolj ali manj neotesani in neolikani. Tu pa se je pokazalo, kaj zamore vpljiv katoliške izreje v mali družbici njihovi. Želimo le, da bi se doma ne podiralo kar, se tù sezida. Tudi učenci so peli in deklamovali, kakor pomočniki, po lepo sostavljenem programu, resno in šaljivo ter povzročili splošno zadovoljnost. Prečastiti knezoškof bili so tudi navzoči in v prisrčnem nagovoru navdušev ali fante k hvaležnosti do dobrotnikov, ki jih lepo podučujejo in jim vsako leto napravljajo tako lepo večernico. — Oba večera bila sta sklenjena s tombolo, kojih donesek je namenjen za družbine namene. — Konečno naj razodenemo še eno željo. Katol. družba rokodelških pomočnikov bode praznovala l. 1880 že 25. leto svojega obstanka. Večidel ima vsako tako društvo svoje lastno poslopje, za poouk, zabavo in sprejem tujih rokodelcev ali gostišče, ljubljansko ga še nima. Želimo torej tukajšnemu društvu kakega ali pa več dobrotnikov, ki bi mu pripomogli do lastnega doma. Naj bi naša želja ne bila klic vpijočega v puščavi, vsaj vidimo dandanes, ko hidra socializma tako drzno povzdiga svoj greben, da je prave katoliške izreje rokodelske mladine živa potreba.

— (*V Silvestrovi veselici*), polni čitalničnih udov in gostov, je kraljevala, kakor po domače pravimo, „židana volja“. Celó bridke spomine minulega leta so komične produkcije potopile v pozabo. Napitnica dr. Zarnika, s katero je prerokoval Slovanom bolje čase, je bila z gromovito hvalo sprejeta. Naj bi bil dober prerok!

— (*Po občnem zboru čitalničnem*) je novoizvoljeni odbor imel 2. dne t. m. sejo, v kateri so se dotični odseki osnovali, določile pustne veselice, katerih ima biti 5, in da se potem po sklepu občnega zbora zopet v program čitalničnih „besed“ vpeljejo gledališke igre, katere naj se po predlogu predsednika dr. J. Bleiweisa prično z Alešovčevo izvirno šaloigro „Nemški ne znajo“. Tako čitalnica svojim udom pripravlja mnogo veselih večerov.

— (*Vabilo.*) Čitalnični odbor je sklenil ustrezaje mnogostranskim željam v teku letošnjega predpusta napraviti sledeče veselice: 1. Majhni ples v nedeljo 12. januarija. 2. Majhni ples v nedeljo 26. januarija. 3. Besedo in veliki odlični ples v nedeljo 2. februarija. 5. Šaljivo veselico na debeli četrtek 20. februarija. Vstop

k majhnim plesom, katerim bode vselej začetek ob 8. uri zvečer, dovoljen je edino le čitalničnim društvenikom in sicer brez vstopnine. Odbor bode strogo nadzoroval, da se nedruštveniki brez vsake izjeme zavrnejo. Povdarja pa odbor posebno, naj gospé in gospice k majhnim plesom izvolijo priti v navadni domači obleki, gospodje pa v črnih oblekah. Program za „besedo in veliki ples“ dne 2. februarja, isto tako program za „šaljivo veselico“ na debeli četrtek izdal se bode posebej.

— (*Dobrodelnost in dobiček ob enem*) ponuja nam vsakemu velika loterija, ki jo je c. kr. finančno ministerstvo brez zahtevanja navadne pristojbine dovolila v podporo in razširjanje tukajšnje hiralnice in sirotnišnice. Srečke (lozi) so dober kup, le po 25 kr., srečkanje bode velikonočni torek. Prihodnjič prinesó „Novice“ oklic odbora, ki je osnoval to dobrodelno loterijo. Nadejamo se, da se je bo udeležil več ali manj gotovo vsakdo, ki ima srce za siromake.

— Kakor v Dalmacijo, tako se je poveljni general Bosne tudi do deželne vlade v Ljubljano obrnil z vprašanjem: ali bi ne bilo neketere uradnike volja sprejeti kako službo v Bosni.

— (*Za 14 notarskih služeb na Kranjskem*) se iščejo notarji, namreč za Idrijo, Bistrico, Lož, Senožeče, Tržič, Kranjsko goro, Logatec, Kostanjico, Velike Lašiče, Žužemberg, Rateče, Metliko, Trebno in Brdo. Čas kompetencij, katere se izročujejo Ljubljanski notarski kamori, je odločen na 4 tedne.

— V zalogi našega bukvarja J. Giontinia, ki je ravnokar založil gosp. Aléšovčevo slovensko knjigo „Vojska na Turškem“, pride kmalu na svitlo nemška knjiga „Ueber Bosnien und die Occupation“ (o Bosni in njeni zasedi), ki jo je spisal naš neumorni pisatelj pl. P. Radics in posvetil fzm. baronu Filipoviču. Slavni vojskovodja je s posebno radostjo sprejel Radičevo dedikacijo ter se mu v odpisu od 30. dne p. m. iz Prage s toplo besedo zahvalil za skazano mu čast, katero „le v tem zmislu sbrejme, da veljá c. k. avstrijski armadi in njemu kot njenemu reprezentantu“ ter prepričanje izreka, da bode „knjiga. vredna dobro znanega imena pisateljevega, spisana v duhu zgodovinske resnice in avstrijskega partiotizma.“

— Pa poročilu „Obzorovem“ je vrednik „Nar. Lista“ gosp. Biankini v sodniški preiskavi zaradi svojega govora pri banketu Bleiweis-ove 70letnice v Ljubljani. Toži ga ljubljansko državno pravdništvo, ki je razlog tožbi našlo v besedeh govornikovih, da je Avstrija sama najbolja podpornica „Italije irridente“, ker Slovane pritiska na steno. Vrednik zagrebškega „Jug. Stenogr.“ gosp. Bezenšek, ki je v Ljubljani stenografiral govore, je bil zaradi tega uže večkrat zaslišan v Zagrebu. Radovedni smo tudi mi, kako se bo izvršila ta stvar, o kateri se je naš turški „Tagblatt“ repenčil, in po katerim §. kazenske postave se bode motivirala kaznjivost besedi govornika, ki lahko kaže na poslanca g. Klaiča, ki je bil ne davno pri presvitlem cesarju s prošnjo, naj bi vlada Slovanom v Dalmaciji pravična bila o šolskih zadevah itd., in pa na tabore goriške „Sloge“ in tržaške „Edinosti“, provocirane po narodnih nadlogah primorskih Slovencev.

— **Opomin.** Gospodarji Kranjski, ki želijo dobiti ruskega lanú, naj se nemudoma oglasijo v pisarnici družbe kmetijske, da bode vedela več ali manj naročiti ga, ker letos ga dobí družba veliko cenejše kakor lani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica poslancev prične zborovanje 15. dne t. m. z obravnavo Berlinske pogodbe o turških zadevah. Dosedanje ministre bo zbornica našla še vse na njihovih klopeh; potem se bodo nekateri umaknili, ostali pa pod predsedstvom kneza Aauersperga še ostanejo čez obravnavo državnega proračuna za leto 1879. noter do časa, da se razpusti sedanji zbor.

— Najvažnejša novica pa, ki vse drugo presega, je ta, da gré zdaj v resnici za to, da se Slovani sporazumejo z Nemci na Českem, in če se to posreči, da potem pridejo Čehoslovani v državni zbor, ki bi potem ves drug obraz dobil in bi nastopili vsem slovanskim narodom bolji čas. „Politiki“ se z Dunaja poroča, da cesar sam z velikim zadovoljstvom pričakuje sprave med Nemci in Čehi in da je upati, da se skoro vresničí ta nada. Bog daj srečo! — Po takem vendar uni dan potovanje grofa Hohenwarta v Prago ni bilo brez vspeha in tudi prihod grofa Potockega v Budapešt ne. Se ve, da se še cele goré zaprék morajo odpraviti, da se sprava med Nemci in Slovani doseže gledé § 19. temeljnih državnih postav in Slovanom krivičnega volilnega reda, in da Magjari bodo nove gore zaprek valili med spravo Nemcev s Slovani, ker za to spravo vidijo pogreb svojega gospostva, čeravno jim Čehi zagotovljajo, da se nočejo dotakniti tistih pravic, ki jim gredo, in da tudi Slovani avstrijski zahtevajo le svoje. Nova „Presse“ je vsa za to spravo zavzeta, stara „Prese“ pa strašansko divja zoper vsak kompromis. — Radovedno čakamo tedaj vsi Slovani, kako se bo rešila ta za vso Avstrijo sila važna zadeva, vsaj res uže enajsta ura bije, da se reši, in če se ugodno reši, ste stvaritvi „nove Avstrije“ pripomogli največ Bosna in Hercegovina; po takem ne bi bila zastonj tekla kri naših sinov v nekdanjih pokrajnah turških.

— Kakor vladni časnikarji poročajo, postanete Bosna in Hercegovina „državni deželi“ (Reichsländer), a vendar ogerska ustava od leta 1876 ne pozna take skupne države, v katero bi se privzeli Bosna in Hercegovina. Nova „Presse“ zato po pravici piše: „Pač je bila nekdaj država, ki je obsegala Avstrijo in Ogersko, al ta država bila je 1867. leta pokopana in grof Andrassy je na njen grob veliko lopato prsti vrgel.“ Bog daj, da bi zopet iz groba vstala prejšnja država in Andrassya, ki je Hohenwarta pregnal z ministerskega stola, pokopala v grob!

— V ogerskem Gödellu je počil glas, da so zasledili nekega slikarja iz Saksonskega, ki je nameraval napad na cesarja. Cesarja samega ni celó nič osupnila ta govorica, ker meni, da le bolj izvira iz prenapete policijske bojazljivosti, kakor iz gotovega vira. — Vsakako so vendar to čudna znamenja sedanjega časa, da vladarji niso varni tacih hudodelstev!

Iz Zagreba. — Zbor obravnava hrvatski proračun za leto 1879. Potreba za avtomno upravo Hrvatske in Slavonije je preliminirana na 3 milijone, za Granico pa na 2 milijona 266.300 gld. — Po „Köl. Zeit.“ je papež odobril osnovo škofa Strossmayera o organizaciji katoliške cerkve v Bosni. Po tej osnovi bila bi Bosna ena diêceza s stolico v Sarajevu; škof bi vžival dotacije z 12.000 gold. na leto in dohodke svojega posestva. Za ustroj kapitelna in semenišča je odločenih 24.000 gold.

Ogersko. — Državni proračun kaže, da bode Ogrom koncem leta zopet zmanjkalo 22 milijonov in 901.308 gold.

Iz Turčije. — Ustajnikom v Macedoniji se huda godí, Turki so pričeli zopet strašne grozovitosti. Vse beží z dežele.

— Na Ruskem se je v Astrahanskem okraji pričela človeška kuga, katero so tje zanesli kozaki vrnivši se iz bojišča v Aziji.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.